

KNJIŽNA INFUZIJA NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI LJUBLJANA: ALOJZ IHAN – ČAS NESMRTNOSTI

Lidija Butina, prof. slovenščine, in Andreja Prebil, dr. filozofije, Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Članek je trodelen: v prvem delu (Lidija Butina) je predstavljen zdaj že tradicionalen vsakoletni literarni dogodek na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana, poimenovan Knjižna infuzija, katerega osnovni namen je pri dijakih, bodočih zdravstvenih delavcih, spodbujati branje in razvijanje bralne kulture tudi z neposrednimi srečanji in pogovori z literarnimi ustvarjalci; drugi del (Andreja Prebil) s predstavitevijo knjige Čas nesmrtnosti Alojza Ihana oriše medicinsko-etično problematiko, tematizirano v njej, in tako uvodno intonira naslednji del; tretji del (Lidija Butina) prinaša zapis o letošnji Knjižni infuziji v aprilu, katere gost je bil avtor knjige Čas nesmrtnosti, zdravnik dr. Alojz Ihan, in povzema avtorjeve intervjujske komentarje k medicinsko-etični problematiki knjige.

KNJIŽNA INFUZIJA – NAŠ ŽE TRADICIONALNI ŠOLSKI PROJEKT

(Lidija Butina)

Spodbujanje branja in razvijanje bralne kulture se na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana udejanja ne le pri pouku, ampak tudi pri različnih šolskih dejavnostih. Vsakoletna srečanja z znanimi in branimi slovenskimi književniki je najprej organizirala in vodila prof. Silva Kastelic, ravnateljica šole.

Literarna srečanja potekajo na šoli od samega začetka – pravzaprav so naša tradicija. Tako smo gostili že številne znane in priznane slovenske ustvarjalce, kot so: Zorko Simčič, Feri Lainšček, Tone Pavček, Tone Kuntner, Berta Golob, Alojz Ihan in številne druge. Nekatere izmed njih smo povabili na šolo v sklopu projekta Povabimo besedo, ki ga je vodilo Društvo slovenskih pisateljev, ostale na lastno pobudo. Vsa srečanja so pripravili in vodili dijaki v sodelovanju z mentorico.

Letos že četrto leto zapored nadaljujemo serijo srečanj z aktualnimi slovenskimi književnimi ustvarjalci na naši šoli z imenom Knjižna infuzija. Poimenovanje Knjižna infuzija je nastalo spontano na podlagi razmislekov o tem, da bodoči zdravstveni delavci še kako potrebujejo zapisano literarno besedo za osebno in poklicno rast, kot izkušnjo, ki razsvetljuje svet, ljudi in medčloveške odnose ter

Poimenovanje Knjižna infuzija je nastalo spontano na podlagi razmislekov o tem, da bodoči zdravstveni delavci še kako potrebujejo zapisano literarno besedo za osebno in poklicno rast, kot izkušnjo, ki razsvetljuje svet.

krepi komunikacijske veščine na ravni vsebine in jezika.

»Sam trdno verjamem, da je nam vsem potrebno krepiti zavest o potrebi knjige, naše, leposlovne in druge, tuje, ki naj bo dobra brv za potovanje po svetovih duha in za pretakanje idej v različnosti človeških nravi in podob sveta, krepiti bralno raven in se bolj in bolj vračati tudi v dobi drugačnih komunikacij v aktivni dvogovor s knjigo, ker je to tudi vračanje od zunanjih dekoracij in videzov in površnosti k sebi.« (Tone Pavček)

Prvo Knjižno infuzijo sva prof. Nataša Spindler in prof. Lidija Butina z dijaki pripravili v šolskem letu 2014/15, in sicer je na šolo prišla mladinska pisateljica, profesorica slovenščine, Irena Velikonja. Z dijaki se je pogovarjala o temah iz svojih romanov: mladih, prijateljstvu, družini, odraščanju, šoli in podobno.

Razkrila nam je nekaj podrobnosti iz svojega intimnega, družinskega življenja, pa tudi o pisanju, knjigah in odnosu do življenja nasploh. Njeni romani se vedno končajo s srečnim koncem, ker verjame, da na koncu vsake življenjske zgodbe vedno zmagaja dobro. Rekla je, da se je imela pri nas res lepo.

V naslednjem šolskem letu smo gostili pisatelja Gorana Vojnoviča, ki se rad predstavlja kot fužinski fant, otrok priseljencev, košarkarski navdušenec, a je mnogo več kot to. Pisatelj, scenarist, režiser, kolumnist ... človek s širino. Napisal je tri romane, ki so med seboj tako zelo različni. Dijaki in učitelji, njegovi bralci, smo komentirali, da je vedno boljši. Spregovoril je o svojih življenjskih izkušnjah in o pisanju, njegov zadnji roman pa govori o univerzalni temi – o ljubezni. Dijaki so ga spoznali z malo drugačne plati, ne samo kot ustvarjalca romana in filma Čefurji raus. Globoke misli o medčloveških odnosih so ostale.

Lani je bila gostja na Knjižni infuziji pisateljica Aksinja Kermauner, ki piše priljubljene mladinske romane, ukvarja pa se veliko tudi s slepo in slabovidno mladino. Brali smo njeve romane o odraščanju, dijaki pod mentorstvom prof. Nataše Spindler pa so izdelali plakate z motivi iz romanov pisateljice Aksinje Kermauner.

Letos je bil gost na naši Knjižni infuziji pesnik, pisatelj, esejist in zdravnik Alojz Ihan.

Naj nas v zapis o našem srečanju z njim, ki je v tretjem delu pričujočega prispevka, uvede najprej predstavitev avtorja in njegovega literarnega ustvarjanja, zlasti najnovejše knjige Čas nesmrtnosti, ki je bila v času naših priprav na srečanje z avtorjem priporočeno branje za naše dijake: vodila jih je v razmislek glede številnih zahtevnih vprašanj in dilem, ki jih to knjižno delo odpira; po tej uvodni intonaciji sledi zapis intervjujskega pogovora z avtorjem na naši letošnji Knjižni infuziji, ki prinaša avtorjeve neposredne komentarje k medicinsko-etični problematiki knjige, h katerim smo ga povabili z intervjujskimi vprašanji.

ALOJZ IHAN – ČAS NESMRTNOSTI (Andreja Prebil)

Alojz Ihan je zdravnik, specialist klinične mikrobiologije, redni profesor mikrobiologije in imunologije na Medicinski fakulteti. Znan je tudi kot pesnik, pisatelj, esejist, pisec člankov, kolumn, urednik revij. Je avtor strokovnih knjig, kot je na primer Do odpornosti z glavo, pesniških zbirk, romanov (Hvalnica rešnjemu telesu), esejev (10 božjih zapovedi, Državlanski eseji) ter prejemnik različnih nagrad (npr. Prešernovega sklada za knjigo Srebrnik).

Ihan se je že v knjigi Hvalnica rešnjemu telesu posvetil »telesu«, njegovi krhkosti, minljivosti, njegovi mejnosti, pa tudi podvrženosti biologiji (tj. staranju in hormonom). Tako v tej knjigi, kot tudi v knjigi Čas nesmrtnosti, spoznamo, da ima naš organizem še en vidik, tj. duhovni in duševni. V prvi knjigi je duh gibalo na poti sprememb, tudi k ozdravitvi, v drugi pa je duša tista, ki edina, po naši smrti, ostane.

Človek si, tako kot nekoč babilonski junak Gilgameš, želi doseči nesmrtnost. Njega edinega v naravi lahko

preveva groza, ko se zazre minljivo telo, v propad njega samega. Nekateri trdijo, da je želja po nesmrtnosti povsem biološka, delo naših sebičnih genov, ki hočejo preživeti. Drugi menijo, da je želja morda zrcalna slika narave, v kateri lahko opazimo vse prisotno in vedno obnavljajočo se voljo do življenja, trud po biti, ostati, živeti. Ihan je mnenja, da so prav religije umestile človekovo zmožnost zrcaljenja v kategorijo večne duše. Človek lahko samega sebe vidi, projicira, zrcali v prihodnost, v nek drug čas in tudi prostor. In to je njegova strast, piše Ihan, pa tudi bolečina, saj se ravno zaradi tega ove svoje minljivosti; kajti slutiti, da je – nesmrtnosti – ne more doseči. Pa je resnično ne more?

V knjigi Čas nesmrtnosti Ihan opisuje in razpravlja o načinih, metodah, s katerimi bi dosegli nesmrtnost telesa, ter tudi o tem, zakaj si človek sploh želi biti nesmrten, večni. Za hip torej zaprite oči in si predstavljajte, da bi v tem trenutku nastopila nesmrtnost. Kako bi se svet spremenil? Alojz Ihan piše: »Nič več ne bi delovalo. Najbolj normalna dejstva bi bila obrnjena na glavo. Živali ne bi več znale hoditi, rastline ne bi znale rasti, večina kisika bi pobegnila v stratosfero. Življenja zelo hitro po spremembi ne bi bilo več.« Toda ta, medicinsko in tehnološko asistirana nesmrtnost, ne ogroža samo človekovega fizičnega preživetja, ampak tudi etičnega. Kajti v prvi vrsti gre za nesmrtnost telesa (ne duha – Ihan pravi, da v to nihče več ne verjame), za nesmrtnost naše materije, ki je bila nekoč zapisana propadu. Našemu telesu pa se, ko ga hočemo ustvariti večnega in popolnega, približujemo predvsem s tehnologijo. Ihan piše, da s tehnologijo človekovemu življenju odvzamemo dejavnik naključja – skušamo nadzirati vse: začetek življenja, samo življenje in nje-

gov konec. Prav na teh mestih pa se pojavijo temeljna etična vprašanja – vprašanja, ki so se mi ob branju knjige stalno zastavljala:

- Zakaj je nam je staranje postalo odveč, zlo, proti katerem se je potrebno boriti?
- Zakaj postajamo družba, ki hoče smrt zanikati – death denying society?
- Kaj za človeka pomeni ukvarjanje zgolj z njegovim telesom, z doseganjem njegove popolnosti? Tu lahko navedem nek citat zdravnice U. Lunder, ki je navedla govor neke zvezde: »To, kar gledate, je visoko vzdrževano telo. Zakaj? Ker sem hodeča medicinska jama.« Tudi Ray Kurzweil, eden izmed Googlovih direktorjev, ki je strasten privrženec ideje o doseganju nesmrtnosti, in ima pri svojih 67 letih že nekaj desetletij skrbno načrtovan življenjski slog z vsemi mogočimi preventivnimi pregledi in dejavnostmi ter prehranskimi režimi, ki glede na medicinska spoznanja prispevajo k dolgoživitosti.
- Kako se ob doseganju, želji po nesmrtnosti spreminja naš pogled na življenje? Npr. že to, da nekateri trdijo, da smrt ni (več) biološko dejstvo, da je njeno priznanje odraz naše strahopetnosti, pasivnosti, beg pred tehnološkimi inovacijami. Mar res? Ihan piše, da je umetnost prav to sprejetje naše minljivosti, moč izpustiti odtekajoče se življenje; je naša svojevrstna svoboda – da sprejmemo smrt kot del življenja in je ne zanikamo.
- In na koncu še temeljna past, ki nam jo nastavljajo tisti, ki nas želijo prepričati, da se v doseganju nesmrtnosti skrivajo pomembni evoliucijski koraki naše vrste: Ali ne vidimo, da so izreki, kot so »Look young, feel young, live young« samo del tržne logike, ki nas vsakodnev-

Ihan piše, da s tehnologijo človekovemu življenju odvzamemo dejavnik naključja – skušamo nadzirati vse: začetek življenja, samo življenje in njegov konec. Prav na teh mestih pa se pojavijo temeljna etična vprašanja.

no secira na tržne niše: kako biti dober, popoln starš, kako otrokom zagotoviti čim boljše otroštvo, kako si izbrati ustrezen življenjski stil, kako izbrati primerno prehrano, kako izkoristiti prosti čas, kako in s kom delati na sebi, da bi postali čim boljša verzija sebe, kako se izogniti staranju itd. In to vse seveda – s produkti, s trenerji, z nakupi, s tehnologijo. Nekdo očito pri tej logiki veliko zasluži.

S čedalje večjim tehnološkim poseganjem v človekovo telo se lahko naša pot, namesto navzgor, obrne tudi navzdol. Kot piše Ihan: Diktatura družbe, da moramo ves čas dosegati 100 % optimalnost, funkcionalnost, idealnost, poriva staranje, smrt in umiranje stran, ju tabuizira; s tem zanikanjem pa si človek preprečuje potovanje v lasten mir, namesto tega lahko potuje v pekel. Kajti življenje, ki podleže nečimrnosti, da s pogledom občuduje samo sebe, lahko tvega svoje lastno pogubljenje. Ihanova knjiga nam poleg vseh opisov možnega doseganja nesmrtnosti nastavlja tudi etično ogledalo: Mar resnično smemo storiti vse, kar lahko?

APRIL 2018: KNJIŽNA INFUZIJA Z ALOJZOM IHANOM
(Lidija Butina)

V sredo, 18. aprila, natančno ob 13.15 je prišel k nam na Srednjo zdravstveno šolo Ljubljana gospod Alojz Ihan. Ravno s predavanja, kljub obveznostim in nujnim pogovorom po mobitelu, si je vzel nekaj časa za pogovor predvsem o knjigi Čas nesmrtnosti, ki smo jo z zanimanjem prebirali pred njegovim prihodom. Čuteča duša poeta pa je ostala bolj ali manj skrita v zapisani besedi, saj se je v pogovoru razkril predvsem zdravnik.

**

Z avtorjem, našim gostom, smo se pogovarjali o naslednjih temah:

• ... o podaljševanju življenja in

Vabilo

S tem zanikanjem pa si človek preprečuje potovanje v lasten mir, namesto tega lahko potuje v pekel.

s tem povezani današnji družbeni stiski: V Času nesmrtnosti ste zapisali, da je podaljševanje življenja je generator izjemne družbene stiske. V čem je družbena stiska danes drugačna od tiste v času, ko ste bili vi v srednji šoli? Lahko predstavite sebe v naših letih kot dijaka, najstnika z vsemi svojimi predstavami, načrti, sanjami v stiku z realnostjo?

Ja, ... ne morem. Ne morem primerjati sebe kot dijaka v vaših letih z vami. Lahko rečem le, da imam jaz najlepše spomine na tista srednješolska leta: človek, dijak, ki mu je bilo vse super. Ne bi pa se znal primerjati z vami, še glede tiste osnovne človeškosti ne – kako družbo doživljate vi in kako sem jo doživljal jaz: meni se zdi, da je bilo vse zelo »fajn«. Ampak to so osebna doživljanja, ko si v svoji koži – sploh pa kot mlad dijak doživljaš družbo

Ne morem primerjati sebe kot dijaka v vaših letih z vami. Lahko rečem le, da imam jaz najlepše spomine na tista srednješolska leta: človek, dijak, ki mu je bilo vse super.

Tako je pač – gre za nekaj »firm«.

samo posredno. Zdaj bi tukaj lahko predaval, kakšna je bila družba in družbena stiska takrat in kakšna je danes, to pa nima zveze z doživljanjem samega življenja. Tako da se to raje ... ne vem ... ne upam primerjati.

• ... o nesmrtnosti in plačilu za nesmrtnost: V Času nesmrtnosti pravite, da je plačilo za nesmrtnost predvsem plačilo za nesmrtnost podjetja. Ali danes še vedno velja Kosovelov paradoks, da je gnoj zlato in zlato gnoj? S čim svoj odgovor utemeljuate?

Knjigo Čas nesmrtnosti sem začel pisati ob znani zgodbi o zamrzovanju ljudi in glav. Tako je pač – gre za nekaj »firm«. Eno od teh sem malo bolj opisal. Za četrto milijona dolarjev ponujajo, da če podpišeš z njimi sporazum, te potem, ko ti ne kaže več najbolje, zamrznejo v tekočem dušiku, z mislijo, da

bi te spet reinkarnirali, spet oživili potem, ko se bo dalo izvesti takšne medicinske posege, da bi lahko človek spet oživel. Polovica

moje knjige se ukvarja s temi medicinskimi zvižčami, s katerimi se dejansko marsikaj od tega, kar se obljublja, da uresničiti – opisuje pač opisuje tisto realno podaljševanje življenja, ki smo mu priča.

Iz publike: Toliko jih je pa le že na seznamu ...

Človeku, ki mu je četrta milijona samo en odstotek njegovega premoženja, je pravzaprav to en »štos«, da se vpiše na seznam – če pa lahko kupi ferarija za 200 tisoč. Saj tudi mi kupujemo dojenčkom matične krvne celice iz popkovnice, pa je isto »štos«. Če se izrazim, malo cinično: veliko ljudi ima že veliko "teh punčk in posteljic in raznoraznih daril", pa hoče kupiti nekaj vrednega, zato se dogovori s firmo, ki "dela" popkovnično kri, da jo zamrzne – ampak ne poznam niti enega, ki bi mu to koristilo. Se pravi, da je to pravzaprav kupovanje geste, ne nečesa, kar ima v resnici vrednost, ki se jo da oceniti. – Saj pravim: četrta milijona je za nekatere veliko, za nekatere pa niti ne ...

Zamrzovanje je primer za mobilnost, to ni neka atomska fizika. To je podaljševanje življenja na ta način, da se skuša človeka in možgane zamrzniti: posamezni elementi teh tehnik obstajajo, saj se danes, na primer, zarodki množično zamrzujejo. Če nekdo ne more imeti otroka zdaj, zamrzne zarodek in ga ima čez deset let. V nekaterih primerih je to čisto terapevtsko in zelo upravičeno. Če ima dekle raka, ki ga je treba obsevati, se je včasih morala sprijazniti s tem, da ne bo mogla imeti otrok, danes pa da zamrzniti jajčne celice. Se pravi, stvari se danes delajo in uspeje, sploh ni vprašanje, da ne bi uspele. Toda zamrzniti en zarodek ali pa enega »črvička« je nekaj drugega kot pa zamrzniti tkivo, ki ima nekaj kilogramov, ker so pač zakoni fizike taki, da stvari ne moreš zamrzniti na ta način, da jih samo pogledaš in zmrznejo, ampak se to

dela počasi in vmes se teh postopkov še ne da tako kontrolirati, da se ne bi sproti uničevale celice, ki nimajo več kisika. Problem je v tem, da večje gmote ne moremo tako zamrzniti, da bi v hipu zmrznila, kar pomeni, da ostajajo še žive celice, ko je okrog že zamrznjeno, in tiste potem ne morejo več živeti, ampak propadejo: in ko to gmoto odmrzneš, potem tisto ni več živo, ampak samo še skupaj pade. Tako do danes še nikomur niti miške ni uspelo zamrzniti, kar pomeni, da stvar ne deluje.

• ... o ljubezni:

Zapisali ste: Ljubezen je ena osnovnih prilagoditev naše vrste. ... Ljubezen je nevidni organ, čudežna lovka, ki nam omogoča ustvarjalno združevanje s soljudmi. Ta organ je sestavljen iz izjemno močne potrebe, da ljubimo. Brez njenega zadovoljevanja umiramo v sebi, je naš obstoj v očeh narave brez pomena. Zato moramo nenehno ljubiti od takrat, ko prvič zagledamo svet. Imate recept, kako najti pravo ljubezen?

Glede na leta, v katerih smo, ga vi poznate zanesljivo bolj.

• ... tudi o negotovosti, strahovih: Govorite o nevihtah strahov v sodobnem svetu. Česa se vi najbolj bojite? Smrti?

Niti ne. Največji strahovi so v otroških letih. Pa tisti strah tik pred smrtjo. Se spomnim, da sem se včasih zbujal, pa sam nisem vedel, zakaj, od kod ta strah. Konkretno, umiranja in smrti sem se najbolj bal kot študent na medicinski fakulteti. Pri vsakem poglavju sem »letel« v kakšno ambulanto, v strahu, da imam tisto zadevo, o kateri

sem bral ... kot »medicinec« sem se strašno bal marsičesa: malo zaradi tega, ker te nek patološki proces, v katerem se znajdeš prvič in nimaš seveda nobene prakse, fascinira – drugače je seveda, ko kot zdravnik vidiš že sto takih primerov.

To je tako, kot ko vidiš jurčka že stotič in nisi več fasciniran, dokler pa »čitaš« priročnik in v gozdu dejansko prvič vidiš neko gobo, pa pravzaprav ne veš, ali je "tista lisa" v priročniku nujna na tej gobi ali je to pravzaprav nekaj, kar je

ilustrator kar tako naredil – in iščeš tisto liso. – Zato, če nimaš izkušenj, recimo s tem, kaj je limfom, potem se ti zdi vsaka bulica, ki jo zatipaš, sumljiva: "Lahko bi bila limfom – ali ne bi bilo mogoče dobro punktirati?" Skratka, kot »medicinec« sem imel strahove, saj kot neizkušen nisem vedel za veliko teh nevarnosti, za katere sem tedaj izvedel vsak dan kot po dnevnem redu; po drugi strani pa je tudi res, da se mlad človek boji nečesa nedoživetega. Sčasoma prideš v leta, ko se ti zdi, da je tok življenja tak, kot je, in da ni tako grozno, če "te zmanjka". Kot mlademu se mi je to zdelo precej bolj tragično. ... Dejansko pa je res manj tragično, če ima infarkt nekdo v mojih letih, kot če avto povozi nekoga v vaših letih. Torej je dejstvo.

• ... o največjih tabujih sodobne slovenske družbe: Kakšen je vaš odnos do tabujev? Je v medicini tudi kaj tabujev?

Včasih je bil hud tabu to, da se nekako ni smelo govoriti o lastnini. Ni se smelo reči, da nekdo ima nekaj oz. nima nečesa. Danes je obratno. O tem se vse več govori. – Smrt pa ni tabu samo slovenske družbe, to je tabu v vseh družbah. Do neke mere je vsak tabu zdrav. Tabu na

Tako do danes še nikomur niti miške ni uspelo zamrzniti, kar pomeni, da stvar ne deluje.

Pri vsakem poglavju sem »letel« v kakšno ambulanto, v strahu, da imam tisto zadevo, o kateri sem bral ... kot »medicinec« sem se strašno bal marsičesa.

Do neke mere je vsak tabu zdrav.

nek način usmeri področje, v katerem se kot družbena bitja gibamo, usmerja, kaj se pogovarjamo, o čem premišljujemo. Tabu je vedno potreben tam, kjer je za nas kaj silno pomembnega in dražčega, ni pa funkcionalno, da bi se o tem kar nenehno pogovarjali. Na primer: Imate nekaj takega, kar bi veliko ljudi vznemirjalo, kadar pa smo v družbi kot družbena bitja, ne bi bilo funkcionalno, da bi to svoje vznemirjenje nenehno vpletali v vsak sestanek, na primer ... saj bomo itak vsi umrli ... pustimo adaptacijo te šole ... saj bomo itak čez dve leti nehali hoditi v šolo ... pustimo to ...

Iz publike: ... zakaj bi se torej učili ...

Ja, se pravi, da imajo tabuji svojo funkcijo. Je pa problem, če tabuji preveč zapirajo družbeni prostor. Slovenci smo mogoče malo preveč nagnjeni k takšnemu birokratizmu ... ko smo taki, se čutimo kot skupnost, mislimo, da bi morali vsi zelo podobno čutiti in misliti – to je za marsikaj dobro, ampak če se "čutimo preveč skupaj", si v zakonodaji velikokrat stvari tako urejamo, da mora biti "čisto vse urejeno". Se pravi, če ni natančno zapisano, kako je treba »špricat« šolo, potem je grozen greh, če nekdo najde način, da »šprica«. In tedaj ni dovolj, da se tistega, ki »šprica« šolo, pač pokliče in mu reče: »Daj, meni se zdi, da si ti šprical šolo.« Ne, potrebujemo vse postavke, ki jih je treba preveriti, kaj je »špricanje« in kaj ni, čeprav je to tako banalen primer, da se ga ne splača omejevati s pravili, saj tisti, ki je učitelj, dobro ve, kaj je in kaj ni izogibanje pouku.

Seveda, tudi v medicini so tabuji: problem je, da smo tisti, ki smo v tabujih, tako »noter«, da večinoma sploh ne opazimo, da smo v tabujih (zato bi moral o tem pravzaprav govoriti kdo drug, vi). Pri nas je tipičen tabu npr. odnos do t. i. alternativne

Knjižna infuija z Alojzom Ihanom (foto: Vera Orešnik)

ponudbe v medicini. Kadar nanese na primere alternativne medicine, se takoj zberejo medicinske institucije, ki rečejo, da je medicina samo to, kar se prakticira na teh medicinskih institucijah, in nič drugega. Dejstvo pa je, da v državah, kjer medicina ni tako institucionalno obrambna, npr. na kliniki Mayo, nimajo nič proti, da ima bolnišnica s tako odlično medicino tudi npr. ponudbo reikija.

V tem smislu je paradokсно na primer, da zdravniki nimamo nič proti, da farmacevti ponujajo prehranske dodatke, pa vanje verjamemo prav toliko kot v reiki ali pa v homeopatijo. Ampak ker se je farmacevtsko ponujanje prehranskih dodatkov nekako utrdilo, nimamo kaj dosti proti takšni ponudbi: če pa kdo omeni, da bi začel to ponujati na onkološkem inštitutu, pa smo »blazno proti«, kot da je to ne vem kaj. Tudi to je en tak tabu – se pravi, nekaj, o čemer se nam ne da razpravljati, zato ker smo s tem, kakor je, po svoje čisto zadovoljni. Napor razpravljanja pa tudi ne vemo, kaj bi nam koristil.

• ... o evtanaziji: Ali je evtanazija tabu v medicini?

Marsikaj se da že pri nas urediti. Tukaj se stikata medicina in pra-

vo. Če bi bila evtanazija to, kar je zdaj opustitev zdravljenja ... to imamo.

Postopek za opustitev zdravljenja je sorazmerno preprost: človek pokliče svojega zdravnika in reče, da bi rad sestavil dokument za opustitev zdravljenja; postopek sestave tega dokumenta predvideva (podobno kot na primer pri sestavi oporoke) točno določen protokol: prisotnost dveh zdravnikov, svojcev, v dokumentu se točno navede, v katerih primerih bolniku ne bodo več dajali antibiotikov, ... – Evtanazije pa pri nas ni (imajo pa jo nekatere države). Zdravniki menimo, da evtanazija ni stvar in odločitev zdravnikov, to ni medicinski problem. Zdravniška zbornica je proti, da bi evtanazijo izvajali zdravniki. Evtanazija je bolj stvar prava kot pa medicine. Bolj stvar družbe kot pa zdravnikov. Je odločitev politike in volivcev. To je pravniški postopek, ki se nanaša na družbeni odnos do tega problema.

- ... glede njegove zaključne misli v Času nesmrtnosti: *da duša ne potrebuje oči, ki jo gledajo, niti čutov, ki jo čutijo, niti besed, ki jo opisujejo. Zato preprosto je in ostane tudi, ko izgine vse, kar je odvisno od pogleda*

Evtanazija je bolj stvar prava kot pa medicine. Bolj stvar družbe kot pa zdravnikov.

ali čutenja ali besed. In zato edina ne more zares umreti. **Besedilo Čas nesmrtnosti ste zaključili zelo poetično – z lepimi mislimi o večni duši. Kot bi želeli bralca potolažiti in zrelativizirati vsa njegova pričakovanja večnosti oz. njegov strah pred umrljivostjo. Lahko za konec poveste, kako nastane pesem? Kako nastaja poezija? Lahko opišete ta proces nastajanja umetnostnega besedila?**

Kako nastane poezija? Spravim se k papirju. V glavi ...

Kako nastane poezija? Spravim se k papirju. V glavi ...

- ... in še: Kaj vam pomeni pisanje? (Ker ne pišemo vsi.)

Kaj pa vem. To je res. Nekako zrasel sem s tem. Do fakultete nisem nič pisal, potem sem pa kar. Eno poletje je bilo, ko sem se dogovoril za eksperimente, pa me je profesorica »pustila na hladnem« v laboratoriju. Mi je rekla, da oni čez počitnice zaprejo in naj pridem jeseni. Ker mi je bilo precej

dolgčas, sem kar nekaj pisal. Mladina je takrat izdajala literarni podlistek. Ko sem videl tiste pesmice, sem si rekel, da znam kaj podobnega tudi jaz napisati, in sem pač začel. Sčasoma pisanje postane neka običajna stvar, se pravi, da se počutiš slabo, če je računalnik predolgo hladen. To je to.

*

Tako nepretenciozno, enostavno in preprosto, izhajajoč iz skorajda naključnih okoliščin, je naš gost, ugledni zdravnik, spoštovani

pesnik in pisatelj, opisal vznik in začetek svoje literarne ustvarjalnosti.

Za naše dijake, bodoče zdravstvene delavce, in tudi za nas, njihove profesorje, je bil pogled na medicinsko-etična vprašanja o sodobnih življenjskih dilemah, ki jih v njihovi globalni razsežnosti v določenem smislu generira in odpira tudi razvoj medicine in znanosti sploh,

skozi pogled zdravnika, raziskovalca, univerzitetnega profesorja na medicinski fakulteti, z njemu lastno srčno etično občutljivostjo, posebno dragoceno doživetje. Za naš razmislek glede prave smeri ...

Dijaki in učitelji smo razred zapustili bogatejši za še nekaj novih spoznanj o življenju, umetnosti in nas samih. In z mislijo, da se še tako velike stvari (veliki ljudje in velike misli) v svojem bistvu zelo preproste. Ugotovili smo, da je to jedro vseh naših Knjižnih infuzij in veselimo se naslednje v aprilu 2019.

VIRI

Butina, Lidija (ur.), in Mejač Petek, Lucija (ur.) (2017) *Iz preteklosti v sedanjost in prihodnost: spominski zbornik ob 20-letnici Srednje zdravstvene šole Ljubljana*. Ljubljana: Srednja zdravstvena šola Ljubljana.

Ihan, Alojz (2016) *Čas nesmrtnosti*. Ljubljana: Beletrina.

